İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi
Istanbul University Journal of Translation Studies,
JTS 2025, (23): 1–18

https://doi.org/10.26650/iujts.2025.1694712
Başvuru | Submitted 07.05.2025
Revizyon Talebi | Revision Requested 15.10.2025
Son Revizyon | Last Revision Received 12.11.2025
Kabul | Accepted 18.11.2025

İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi
Istanbul University Journal of Translation Studies

Araştırma Makalesi | Research Article

Açık Erişim | Open Access

Toplumsal Cinsiyet Merceğinden *Bridgerton*'a Bakış

Bridgerton Through a Gender Lens

Beyza Havvanur Sarımehmet [1], Ayşe Şirin Okyayuz [2] & Sinem Sancaktaroğlu Bozkurt [2]

[1] Çankaya Üniversitesi, Fen – Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara, Türkiye
[2] Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara, Türkiye

Öz

Toplumsal cinsiyet ve çeviribilim kavramlarının kesişiminde yer alan feminist çeviri çalışmaları, özellikle 2000'li yılların başından itibaren edebi metinlerin yanı sıra görsel-işitsel metinleri de bir araştırma konusu olarak ele almaktadır. Bunun arkasında yatan bir neden, talebe bağlı görüntü hizmeti sağlayan platformların popülerleşmesinin bir sonucu olarak yayımlanan içeriklerde altyazı gibi görsel-işitsel çeviri türlerine yer verme ihtiyacının doğmuş olması olabilir. Yayın platformları çok sayıda izleyiciye ulaşarak hayata bakış açılarını etkilediğinden, çevrilen bu ürünlerde toplumsal cinsiyetle ilgili konuların nasıl yansıtıldığını çözümlemek önemlidir. Bu çalışmada Netflix'te yer alan, Julia Quinn'in yazdığı romanlardan uyarlanan tarihi dram dizisi *Bridgerton*'un altyazıları Wallmach'ın (2006) önerdiği feminist çeviri stratejileri ile incelenecektir. Çeviri eyleyicilerinin, kaynak metindeki toplumsal cinsiyetle ilgili ifadeleri altyazıya nasıl aktardığını incelemek için söz konusu çeviri stratejilerinin sıklığı, nicel analiz yöntemiyle değerlendirilecektir. Buna ek olarak söz konusu analizler, aynı çeviri stratejilerinin bağlama göre feminist ya da cinsiyetçi kalabileceğini de göstermeyi hedeflemektedir. Feminist çeviri kuramını ve uygulamasını birleştiren bu çalışma, tarihi romantik dramların geçmişin toplumsal cinsiyet meselelerini günümüz bağlamında ne kadar "feminist ya da cinsiyetçi bir şekilde" aktarmayı amaçladığını ve elbette çeviri eyleyicilerinin bu tasvirdeki rolünü araştırmaya temel hazırlayacaktır.

Anahtar Kelimeler görsel-işitsel çeviri · feminist çeviri · tarihi dram çevirisi · *Bridgerton,* · toplumsal cinsiyet.

Abstract

Feminist translation studies, which lies at the intersection between translation studies and gender studies, has begun to include the study of audiovisual translation as well as literary translation as a field of research since the early 2000's. One reason may be the rise of streaming platforms, increasing the need for audiovisual translation like subtitling. Given the broad reach and influence of streaming platforms, analyzing the portrayal of gender issues in translated content is crucial. In this study, the subtitles of Netflix's historical drama *Bridgerton*, based on the novels by Julia Quinn, will be analyzed with the feminist translation strategies adapted by Wallmach (2006). To examine how the series translator conveys gender-related expressions in subtitles, the frequency of the relevant translation strategies will be assessed using quantitative analysis. Additionally, this analysis aims to demonstrate that the same translation strategies may be perceived as feminist or sexist depending on the context. Furthermore, it investigates whether historical romantic dramas depict past gender issues faithfully or through an activist lens, by analyzing the translator's role in this representation.

Keywords audio-visual translation · feminist translation · historical drama translation · *Bridgerton* · gender.

Atıf | Citation: Sarımehmet, B. H., Okyayuz, A. Ş. & Sancaktaroğlu Bozkurt, S. (2025). Toplumsal Cinsiyet Merceğinden *Bridgerton*'a Bakış. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi–Istanbul University Journal of Translation Studies*, (23), 1-18. https://doi.org/10.26650/iujts.2025.1694712

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.
© 2025. Sarımehmet, B. H., Okyayuz, A. Ş. & Sancaktaroğlu Bozkurt, S.

Sorumlu Yazar | Corresponding author: Beyza Havvanur Sarımehmet havvanur.beyzas@cankaya.edu.tr

Yazar Notu Bu çalışma, Prof. Dr. Ayşe Şirin OKYAYUZ ve Doç. Dr. Sinem BOZKURT danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümü'nde hazırlanan "Toplumsal cinsiyet merceğinden Bridgerton dizisine aktivist bir bakış" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Author Note This study is produced from the master's thesis titled "The Bridgerton Series through an Activist Gender Lens", prepared under the supervision of Prof. Dr. Ayşe Şirin OKYAYUZ and Assoc. Prof. Dr. Sinem BOZKURT at Hacettepe University, Faculty of Letters, Department of English Translation and Interpreting.

Extended Summary

Since the early 2000's, feminist translation studies, which lies at the intersection between translation studies and gender, has begun to include the study of audiovisual translation as well as literary translation as a field of research. A reason behind this might be that the popularization of streaming platforms has brought the need to include audiovisual translation such as subtitling in the content they release. As streaming platforms reach many audiences, it is important to analyze how gender related issues are being portrayed in these translated products. It is safe to say that audiovisual texts have the power to convey ideologies the patriarchal system has to spread in order to maintain its existence. Given that this system directly affects the daily lives of individuals, this study can be regarded as an analysis of real-world application of translation.

In this study, the subtitle translation of Netflix's historical drama *Bridgerton*, which was based on the novels written by Julia Quinn, will be analyzed according to the feminist translation strategies adapted by Wallmach (2006). The *Bridgerton* (2020) series is set in the elite high society in London in the Regency Era, when gender inequality was a prevailing theme in everyday life. To examine how the translator of the aforementioned series treated the transference of the gender related expressions, the dialogues in which gender norms are mentioned, the source text, the target text and the context of the scene were extracted. In the next step, the collected data were classified according to the different contexts and situations in which gender norms operate and 9 different categories were determined. Then, the translated lines were examined using the feminist translation strategies adapted by Wallmach (2006). The information obtained as a result of this examination were evaluated in the discussion section and a general conclusion was made. The series is a cross-temporal adaptation that portrays a time when women where "placed and viewed" differently in society. Therefore, this study would reveal how "feminist or sexist manner" historical romantic drama aims to portray gender issues of the past in the present day setting, and the translator's role in this presentation.

In conclusion it was determined that the target text mostly consisted of sexist transfers. Regardless, this study evaluates *Bridgerton* as a series that offers feminist messages from the perspective of cross-temporality due to certain characters and plots. As can be seen, the translation is faithful to the source text and the reason why the target text is a sexist one is that the translation it fails to align with the author's true intent, that is, the gender awareness and social context of that particular period. In this case, fidelity to the source text has led to a sexist target text due to a relatively sexist target culture and language. In works that reflect a period that emphasizes the inequality of women and their position in society, the translator may need to be exceptionally mindful during translation to ensure accurate and context-sensitive representation. A literal translation of dialogues may make the translator feel as if they are translating the intended effect of the original text, but since words and expressions in any language carry the burden of social norms attributed to them in the target culture, these words and expressions can become even more degrading through translation. In gender-sensitive translation, fidelity to the author's intent often takes precedence over literal correspondence at the lexical level.

Giriş

Toplumsal cinsiyet temelinde kadının toplumdaki yeri ve karşı karşıya kaldığı sorunlar yıllardır tartışılmaya devam etmektedir. Toplumsal cinsiyet normlarının bir göstergesi olarak dil de bu meseleleri ele alırken üzerinde düşünülmesi gereken bir çalışma konusu olagelmiştir. Kadınlardan bahsetme şeklimiz ve toplumsal cinsiyet normlarını yansıtan ve inşa eden sözcükler, insanların kadınlara bakış açısının büyük bir bölümünü oluşturur. Butler (1990), *Gender Trouble* [*Cinsiyet Belası*] başlıklı çalışmasında, dilin toplumsal cinsiyet normlarını kuran ve sürdüren doğasına dikkat çekerek, kadınları ikincilleştiren söylemleri yeniden ürettiğini

öne sürer. Benzer biçimde, Mills (1995) de dildeki eril yapının ve sözcük düzeyindeki anlam kaymalarının kadınları aşağı konumda temsil ettiğini vurgular. Konuştuklarımız bizi, kültürümüzü, düşünme şeklimizi ve etrafımızdaki dünyayı nasıl gözlemlediğimizi belirler. Bu dilin patriyarka tarafından oluşturulduğu ve kontrol edildiği düşünülürse, toplumsal cinsiyet önyargısı barındırması kaçınılmazdır.

Egemen ideolojinin kullanılan dili belirlediği bir etkinlik olan çeviri aynı zamanda, mekân, kültür, çevirmenin ideolojisi, hamilik ve zaman gibi faktörler ile şekillenebilir ve erek metnin ideolojisi kaynak metindekinden tamamen farklı olabilir. Bu meseleyi özellikle toplumsal cinsiyet bağlamında ele alanlar ise, Çeviribilimin bir alt alanı olarak ele alınabilecek Feminist Çeviri Çalışmaları bağlamında araştırmalar yürütenlerdir. Kadın bedenini, cinselliğini ve öznelliği ön plana çıkararak ataerkil dile ve söyleme meydan okumanın, dolayısıyla dilin ve temsilin sabit, erkek-merkezli yapılarını parçalamanın önemini vurgulayan Irigaray (1985); özneyi "oluş hâlinde" kavramsallaştırarak dilsel göstergenin kararsız ve istikrarsız doğasına dikkat çeken Kristeva (Butler, 1989) ve ataerkil sistemin inşa ettiği erkek/kadın gibi ikili karşıtlıkları yapı-bozuma uğratmak amacıyla dişil bir yazı anlayışı geliştiren Cixous (1976) gibi araştırmacıların bakış açıları, feminist çeviri çalışmaları için önemli bir kuramsal temel oluşturmaktadır. Böylesi bir çeviri politik bir etkinliktir ve bu etkinliğin incelenmesi toplumsal cinsiyet çalışmaları bağlamında çeviri kavramına ilişkin yeni bakış açıları oluşturma anlamında önemlidir.

Çeviribilimde nispeten yeni bir dal olarak kabul edilen başka bir alan ise görsel-işitsel çeviridir ve özellikle 2020'deki COVID pandemisinden bu yana birçok insanın eğlence için ekranlara yönelmesiyle (Madigan et al., 2022) bu alandaki çeviri ihtiyacı önemli ölçüde artmış, dolayısıyla bu konuda yayımlanan akademik araştırmaların sayısında da gözle görülür bir artış gözlemlenmiştir. Görsel-işitsel metinlerin yaygınlaşması, birçok farklı ideolojik yaklaşım gibi, bu alandaki kuram ve çalışmalarla bir sistematik temel oluşturmak için toplumsal cinsiyet ve çeviri arasındaki ilişkiyi incelemeyi de önemli hale getirmektedir (bkz. Sarımehmet, 2024). Buna ek olarak, toplumsal cinsiyet meselesini görsel-işitsel çeviri üzerinden incelemek yukarıda bahsi geçen çeviri, ideoloji ve iktidar ilişkisini ele almaya da imkân vermektedir. İlerleyen bölümlerde daha ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere, Von Flotow ve Josephy-Hernandez (2018) toplumsal cinsiyet ve görsel-işitsel çeviriyi incelemeye yönelik temel yaklaşımlardan birinin Anglo-Amerikan görsel-işitsel ürünleri ve bunların Latin dillerine çevirilerini analiz etmek olduğunu iddia etmektedir. Bu görüşlerden yola çıkılarak bu çalışma Çeviribilimin iki alt alanı olan Feminist Çeviri Çalışmaları ve Görsel-İşitsel Çeviri kesişiminde yürütülerek, Chris Van Dusen tarafından Julia Quinn'in romanları temel alınarak Netflix için yaratılan *Bridgerton* (2020) dizisinin ilk sezonu ve Türkçeye yapılan altyazı çevirileri incelenmiştir. İlk sezonun, dizinin genel anlatı yapısını, karakter inşasını ve toplumsal cinsiyet temsillerini belirleyen çerçeveyi oluşturduğundan, söz konusu çalışma açısından temsili bir örneklem niteliği taşıdığı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın veri bütüncesini oluşturan *Bridgerton* (2020) dizisi, yukarıda da belirtildiği gibi Chris Van Dusen tarafından Julia Quinn'in romanları temel alınarak Netflix için yaratılan ve ilk bölümü 25 Aralık 2020'de yayımlanan bir tarihi dramdır (imdb.com). *Bridgerton* (2020) Londra'nın Avrupa'nın en varlıklı şehri olduğu ve elit sosyetenin çoğunu barındırdığı Naiplik [Regency] Dönemi'nde (1788-1820) geçmektedir (Murray, 1998).

Bridgerton (2020) dizisinin, ataerkil ve toplumsal cinsiyet rollerinin vurgulandığı bir dil içerdiği açık olsa da aşağıda ayrıntısıyla ele alınacağı üzere kadın karakterlerin temsili, dönemine göre aktivizmin vurgulandığı diyaloglar ve kadın olma durumuna ilişkin sorunların ele alınması nedeniyle, o dönemin şartları göz önüne alındığında cinsiyet eşitlikçi bir vurguya sahip olduğu söylenebilir. Örneğin Rogers (2023), Eloise'in tasvirinin *Bridgerton* dünyasında modern bir bakış açısı yarattığını öne sürerken, Davisson ve Hunting (2023) de dizinin cinselliği kadın bakış açısıyla sunmayı seçtiğini belirtmektedir. Ek olarak Queen Charlotte ve Lady Danbury, gücünü kendi çabalarıyla veya konumuyla gösteren güçlü kadın figürlerdir; Charlotte ülkeyi yöneten bir monark, Danbury ise politik anlamda güçlü bir kadındır. Son olarak, dizide queer bir karakter olan Henry

Granville, kapalı yönelimiyle Benedict Bridgerton'ın cinselliğini keşfetmesini tetikleyen bir unsur olarak yer alır.

Dolayısıyla, kaynak metin cinsiyetçi diyaloglar içermekle birlikte, yukarıda sözü edilen yorumlar ve bahsedilen karakterler düşünüldüğünde eserin dönemin daha modern ve özgürlükçü bir yorumunu öne çıkarttığı söylenebilir. Çevirmenler, görsel-işitsel normlara sadık kalarak sadık bir çeviri yaptıklarında, erek metin kaynak metinden daha cinsiyetçi bir hâle gelebilmektedir. Bu bakış açısı da feminist metinler söz konusu olduğunda yapılacak sadık çevirilerin feminist metinler yaratacağı algısını değiştirmesi bağlamında değerlidir. Burada çevirmenin aktivist bir tutum sergilemesi söz konusu değildir; ancak iletiyi verirken, kaynak ve erek kültür arasındaki toplumsal cinsiyet bakış açıları göz önünde tutularak yapılacak ufak dokunuşların özgürlükçü yapının aktarımında anlamlı olabileceği söylenebilir. Bu durumun nasıl gerçekleştiğini ortaya koymak, çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Daha açık söyleyecek olursak, genellikle feminist çeviri araştırmalarında, feminist metinlerdeki feminist unsurların aktarımı veya cinsiyetçi metinlerdeki unsurların feminist biçimde aktarımı incelenmektedir (von Flotow 1991,1997; Simon 1996), ancak bu çalışma, diyaloglarda cinsiyetçi söylem barındıran bir dizide bu söylemlerin örtük biçimde eleştirildiğini kaynak metin üzerinden göstermekte ve çevirmenin bu yapıyı erek metinde nasıl aktardığını incelemektedir.

Bu amaçla, çalışmanın çeviri analiz yöntemi, Wallmach'ın (2006) çalışmasında ortaya koyduğu, Vinay ve Darbelnet (1995) ile Delabastita'nın (1993) geleneksel çeviri stratejilerinin feminist bir bakış açısıyla yeniden yorumlanabileceği yönündeki yaklaşımına dayanmaktadır. Sistematik bir analiz yapmak için, stratejilerin hangi sıklıkta kullanıldığını ortaya çıkaracak nicel bir analize başvurulacaktır. Son olarak Wallmach'ın (2006) geleneksel çeviri stratejilerinin feminist amaçlarla yeniden işlevselleştirilebileceği yönündeki görüşü sorgulanacaktır.

Bunu yaparken her ne kadar *Bridgerton* dizisinin görsel-işitsel bir metin olması önem arz etse de bu çalışmada örnekler incelenirken, zaman ve alan açısından genel sınırlamalar barındıran görsel-işitsel çeviriye uygunluk özellikle bir değerlendirme ölçütü olarak ele alınmamıştır. Ancak bu kısıtların feminist çeviri stratejileriyle kesişiminde öne çıkan sorunlar göz önünde bulundurulmuştur. Örneğin, feminist çeviri bağlamında sıkça başvurulan ön söz ve dipnot gibi araçların kullanımı (bkz. von Flotow, 1991, 1997; Simon, 1996) görsel-işitsel çeviride pek mümkün olmamaktadır. Bu araçların kullanılamaması, çevirmenin metne eleştirel bir üst bakış katma sürecini zorlaştırmış olabilir.

Buna ek olarak, görsel-işitsel çeviride çevirmen, sürecin merkezi aktörü olarak öne çıkmakla birlikte, çeşitli diğer aktörler de çevirinin niteliğini etkilemektedir. Bu aktörler arasında editör veya redaktörler çeviriyi kontrol eder ve erek dilde akıcılığı sağlar; zamanlama ve altyazı operatörleri altyazıların sahneyle senkronizasyonunu düzenler; yapımcı ve prodüksiyon ekibi süreçleri planlar ve kalite standartlarını gözetir; dil veya kültürel danışmanlar ise yerelleştirme ve kültürel uygunluk konusunda rehberlik sunar. Tüm bu aktörlerin rolü önemli olmakla birlikte, çevirmenin üstlendiği sorumluluk ve sürece katkısı görece daha baskın olduğundan, bu çalışma, diğer aktörlerin varlığını kabul etmekle birlikte, analizini çevirmen üzerinden gerçekleştirmektedir.

Söz konusu incelemeyi bir bağlama oturtmak amacıyla öncelikle görsel işitsel çeviri ile feminist çeviri çalışmalarına ilişkin kısa bir kuramsal arka plana yer verilecek, ardından kullanılan yöntem açıklanarak, analiz ve bulgular sunulacaktır.

Öncelikle görsel-işitsel çeviriden kısaca bahsedecek olursak, teknolojik gelişmeler, televizyon dizileri, filmler, bilgisayar oyunları, web siteleri ve daha fazlasını tüketicilerin hizmetine sunarak görsel-işitsel ürünlerin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Küreselleşme süreciyle birlikte, bu ürünlerin uluslararası dolaşımı hızlanmış ve çok modlu metinlerin farklı kültürlere aktarımı çeviri çalışmalarında önemli bir konum kazanmıştır.

Remael içinde bulunduğumuz çağda çeviribilimde "görsel-işitsel dönüşün" ortaya çıktığını belirtmektedir (2010, s. 15) ve bu doğrultuda, görsel-işitsel çeviri üzerine yapılan araştırmaların giderek arttığı söylenebilir.

Günümüzde, ekranların her yerde görüldüğü bu teknoloji çağında birçok farklı çeviri tekniği geliştirilmiştir, ancak Cintas ve Anderman'ın (2009) da belirttiği gibi, çevirinin sözlü bir yolla aktarılması ya da yazılı metin olarak aktarılması görsel-işitsel metinleri çevirmenin en yaygın iki yoludur. Bunlar dublaj ve altyazı olarak sınıflandırılabilir.

Bu çalışmaya konu olan altyazı çevirisi, görsel-işitsel bir ürüne yazılı bir metin ve yeni bir modalite ekleyerek kaynak metni erek dilde yeniden sunan bir çeviri türüdür. Genellikle ekranın alt kısmına yerleştirilen altyazılar, kullanılan platforma ve medyaya bağlı olarak satır başına belirli bir karakter sınırına tabiidir. Kültürden kültüre yaygınlığı değişen altyazı geleneği, İskandinav ülkelerinde yaygın olarak görülürken, İtalya ve İspanya gibi ülkelerde altyazı daha yeni bir olgudur (Georgakopoulou, 2009). Altyazı çevirisinde karşılaşılan temel kısıtlar arasında zaman ve alan sınırlamaları öne çıkmaktadır. Zaman kısıtı, altyazıların yalnızca orijinal konuşmanın süresi boyunca ekranda kalmasını gerektirirken, konuşma süresi de dikkate alınmalıdır. Alan kısıtı ise altyazıların ekrandaki konumlandırılmasını, satırların nasıl bölüneceğini ve konuşmacıların nasıl tanımlanacağını içeren çeşitli teknik düzenlemeleri zorunlu kılar.

Bu çalışmanın bir başka boyutu olan feminist çeviri çalışmalarını ele almak, toplumsal cinsiyet perspektifinden çeviri stratejilerini analiz edebilmek açısından yararlı olacaktır. Kadının dünyadaki konumu ve kimliğinin dil ve dilin kullanımıyla iç içe olduğu fark edildiğinde, çeviribilim ve toplumsal cinsiyet çalışmaları arasındaki bağ, bugün feminist çeviri çalışmaları olarak adlandırdığımız bir alt disiplin olarak kendine yer bulur. Alanda yapılan ilk çalışmalar, 1980'lerde Kanada'nın Quebec eyaletindeki kadın çevirmenlerin büyük ölçüde ataerkil olan edebiyat dünyasına karşı çeviri dilini kullanmalarıyla başlar. Luise von Flotow, Barbara Godard, Susanne de Lotbinière-Harwood ve Howard Scott gibi isimlerden oluşan çevirmenler grubu (Godayol, 2013), yeniden yazdıkları çeviri metinlerde çevirmen ve kadın deneyimlerini görünür kılmak için bir dizi strateji uygular ve çeviriyi, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı ideolojileri vurgulamanın bir yolu olarak kullanırlar. Bu stratejiler, Von Flotow tarafından 1991 yılında yayımlanan "Feminist Translation: Contexts, Practices and Theories" adlı makalede listelenmiştir. Bunlar arasında "Supplementing" [Tamamlama], "Prefacing" [Ön söz], "Footnoting" [Dipnot] ve "Hijacking" [Gasp] yer almaktadır.

Tamamlama kaynak metindeki feminist ihtiyaçlara hizmet eden unsurları erek dile aktarırken kullanılırken (1997, s. 24), ön söz ve dipnot, çevirmenin erek metin üzerinde fikirlerini belirtmesi ve metin içindeki varlığını vurgulaması için bir araç olarak görülür (von Flotow, 1991). Son olarak, gasp geleneksel çeviri pratiklerini reddederek ve çevirmenin niyetini yansıtarak metni ele geçirme ve kendine mal etme yöntemidir ve kaynak eseri rehin almaya benzemektedir (ibid).

Bahsedilen stratejiler ve burada ele alınmasa da pek çokları önerilen diğerlerinin odağı edebi eserler olsa da (von Flotow, 1991; Simon, 1996; Ergün, 2013; Castro & Spoturno, 2021), teknoloji ilerledikçe ve çeviribilimin kapsamı genişledikçe görsel-işitsel ürünler de araştırma konusu olarak incelenmeye başlanmıştır. Patriyarkanın etkinliğini sürdürebilmesi için yaymak zorunda olduğu ideolojileri taşıma potansiyeline sahip olan görsel-işitsel metinler ve bu metinlerin çevirisi, toplumsal cinsiyet çalışmaları kesişiminde yeni bir bakış açısının oluşmasının önünü açacak çalışmalara öncülük edecektir. Sonraki bölümlerde, bu kesişimde yer alan mevcut çalışmanın yol haritası niteliğindeki yaklaşımlar açıklanmaktadır.

Amaç ve Yöntem

Çalışmanın amacı, yukarıda da ifade edildiği gibi, 1) tarihi bir romandan uyarlanan görsel-işitsel bir metin olan *Bridgerton*'ın çevirisinde feminist çeviri stratejilerinin ne oranda kullanıldığını tespit etmek ve daha

da önemlisi 2) çeviri eyleyicilerinin, cinsiyetçi söylemlerin örtük biçimde eleştirildiğini kaynak yapıyı, erek metne nasıl aktardığını incelemektedir.

Bu amaçla, çalışmanın derlemini oluşturmak için toplumsal cinsiyet normlarının söz konusu olduğu diyaloglar kaynak metin ve erek metinde belirlenmiş ve sahnenin bağlamı da analize eklenmiştir. Bir sonraki adımda, toplanan veriler toplumsal cinsiyet normlarının işlendiği farklı bağlam ve durumlara göre sınıflandırıldığında 9 farklı kategori belirlenmiştir. Daha sonra ise nicel analiz yöntemleri kullanılarak feminist çeviri stratejilerinin sıklığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır Bu aşamada örnekler Wallmach'ın (2006) uyarladığı feminist çeviri stratejileri kullanılarak incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda elde edilen bilgiler tartışma kısmında değerlendirilmiş ve genel bir sonuca varılmıştır. Araştırmanın bu kısmında Wallmach'ın uyarladığı feminist çeviri stratejileri hakkında bilgi vermek önemlidir.

Bu analizde kullanılan yöntem, Wallmach'ın (2006) makalesine dayanmaktadır. Wallmach, özellikle Kanadalı feminist çevirmenlerin uyguladığı çeviri stratejilerini incelemekte ve bu stratejilerin çoğunlukla feminist değil, geleneksel stratejilerle benzer olduğunu; ancak kullanıldıkları bağlama göre feminist çeviri stratejilerine dönüştürülebileceğini öne sürmektedir. Herhangi bir stratejinin kendi başına bir strateji olamayacağını göstermek amacıyla, Wallmach, uzun süredir kullanılan Vinay ve Dalbernet (1995) ile Delabastita'nın (1993) stratejilerine atıfta bulunmakta (2006, s. 15) ve bu stratejilerin gerektiğinde feminist amaçlarla uygulanabileceğinin altını çizmektedir. Wallmach'ın, geleneksel çeviri stratejilerinin feminist amaçlarla kullanılabileceğini ifade ettiği çeviri yaklaşımı temel çerçeve olarak kullanılmıştır.

Wallmach (2006) incelediği örneklerden yola çıkarak, feminist diye nitelenen stratejilerin aslında Substitution (İkame), Addition (Ekleme), Deletion (Silme), Repetition (Tekrar Etme) ve Permutation (Permütasyon) diye beş kategori de ele alınacağını söyler. İkame, ilgili kaynak metnin ilgili erek metin öğesiyle değiştirilmesi durumunda kullanılır (Vinay ve Darbelnet, 1995, s. 32). Silme, çevirmen kaynak metin birimini erek metinde kullanmamayı seçtiğinde gerçekleşir. Ekleme, erek metne kaynak metinde bulunmayan yeni bir bilgi ekleme sürecidir. Tekrar stratejisi ise kaynak metindeki belirli kelimelerin, ifadelerin veya yapısal unsurların erek metinde doğrudan tekrar edilmesidir. Wallmach'ın açıkladığı son kategoriler ise permütasyon başlığı altında ele aldığı dipnot ekleme ve bölmedir. Bölme, sözcükler çevirmen tarafından metnin belirli yönlerini vurgulamak için yeniden düzenlendiğinde ve grafiksel sapmalar kullanıldığında gerçekleşirken, dipnot ekleme çevirmenin metne müdahale ederek ek bilgiler sunmasıdır (Wallmach, 2006, s. 18). Bu çalışmada Wallmach'ın sıraladığı stratejiler, aşağıda ayrıntısı verileceği üzere, kategoriler incelenirken ayrıca feminist olan ve olmayan (Sarımehmet, 2024) olarak ayrılmıştır. Sıradaki bölümde bu stratejiler kullanılarak elde edilen bulgulara ve yapılan incelemeye yer verilmektedir.

İnceleme, Bulgular ve Tartışma

Bridgerton (2020) dizisinin ilk sezonundan, toplumsal cinsiyetle ilgili toplam 125 diyalog çıkarılmış ve bu diyaloglar incelendiğinde, bu eser özelinde 9 gruba ayrılabileceği görülmüştür: Kadınları Tanımlamak için Kullanılan Adlandırmalar ve Hitaplar, Kadın ve Erkekleri Betimlemek İçin Kullanılan Tamlama ve Sıfatlar, Flört İçin Kullanılan Terimler, Kadınların Dış Görünüşlerini Tanımlamak İçin Kullanılan İfadeler, Kadınların Cinsel Deneyimlerine İlişkin Diyaloglar, Erkeklerin Kadınlara Bakış Açısını İfade Eden Tanımlamalar, Kadınların Evlilikteki Rolüne İlişkin Tanımlamalar, Erkeklerin Toplumsal Cinsiyete Göre Konumlanışına İlişkin İfadeler ve Kadınların Toplumdaki Konumunu Betimleyen Diğer Diyaloglardan Elde Edilen Bulgular (Sarımehmet, 2024). Daha sonra da yukarıda da belirtildiği gibi nicel analiz yöntemleri kullanılarak feminist çeviri stratejilerinin sıklığının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Analiz kısmında, eğer erek metin feminist bir bakış açısı yansıtıyorsa, kaynak metnin cinsiyetçi ya da cinsiyet eşitlikçi bir bakış açısıyla yazılıp yazılmadığına bakılmaksızın, feminist çeviri stratejileri uygulanmış olarak kabul edilip, bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Bu incelemede örnekler, üç temel makro yaklaşım doğrultusunda kategorize edilmiştir. İlk olarak, kaynak metinde yer alan cinsiyetçi söylemin[1] erek metinde de korunarak yeniden üretilmesi; ikinci olarak, kaynak metinde nötr ya da görece ve örtük olarak eşitlikçi sayılabilecek ifadelerin erek metinde, bu örtük anlam gizlendiği ya da kültürel farklar olduğu için, daha belirgin biçimde cinsiyetçi hale gelmesi (ki bu iki makro yaklaşımda da kullanılan strateji Wallmach'ın kategorileri içinde yer alanlara benzese de feminist olarak adlandırılmamıştır) ve son olarak, kaynak metindeki cinsiyetçi, nötr ya da örtük eşitlikçi söylemin erek metinde feminist bir stratejiyle dönüştürülmesi (ki bu durumda kullanılan strateji feminist çeviri stratejisi olarak adlandırılmıştır) durumlarına odaklanılmıştır. Her kategoride, her türden birer örnek seçilerek incelenmiş; bu örneklerdeki aktarım farklılıklarının altında yatan olası kültürel, sosyolojik ve ideolojik nedenler, her başlık altında her bir örnek için ayrı olarak tartışılmış ve referans kaynaklar ile varılan sonuçlar desteklenmiştir.

Kadınları Tanımlamak için Kullanılan Adlandırmalar ve Hitaplardan Elde Edilen Bulgular

Bu kategoride kadınlar için kullanılan hitap terimleri, adlandırmalar ve unvanların erek metindeki aktarımları incelenmiştir.

Kaynak metindeki cinsiyetçi söylemin korunduğu çevirilere örnek olarak "the spinster" adlandırmasının "kız kurusu" olarak aktarımı verilebilir. Lady Whistledown'ın eş bulamayan kadınlardan bahsederken kullandığı "spinster" ve "kız kurusu" terimleri, sırasıyla İngilizce ve Türkçede "evlenmemiş yaşlı kadın" anlamına gelmektedir (Oxford Learner's Dictionary [OLD], n.d.; Türk Dil Kurumu [TDK], n.d.). Böylelikle, ikame yöntemiyle yapılan çeviride kaynak metindeki cinsiyetçi söylem korunmuş olmaktadır.

Nötr olan kayak metnin daha cinsiyetçi şekilde çevrilmesine örnek olarak ise, *Bridgerton* dizisinde sıklıkla kullanılan "dowager" ünvanının "dul" olarak çevrilmesi gösterilebilir. Dowager, "vefat eden eşinden kalan unvana sahip, yüksek sosyal statülü kadın" (OLD, n.d.) anlamına gelirken; dul "eşi ölmüş kadın" (TDK, n.d.) olarak tanımlanmakta, kadının yüksek statüsüne bir vurgu yapılmamaktadır. Erek kültürde "dul" kavramının çağrıştırdıklarına bakılacak olursa, World Widows Report'un (Harma, 2015, s.17) verileri, Türkiye'nin, dul kadınların en yüksek oranda olumsuz tutum ve davranışlarla karşılaştıklarını bildirdikleri ülkeler arasında yer almakta oluğunu göstermektedir. Bu da toplumsal normlara yansıdığından, "dul" aktarımının, erek metni bu örnek özelinde ikame yoluyla daha cinsiyetçi hale getirdiğini söylemek mümkündür.

Kaynak metindeki cinsiyetçi, nötr ya da feminist bir ifadenin görece daha feminist bir aktarımına örnek olarak "majesty" kelimesi ve çevirisi verilebilir. "Majesty" kelimesi cinsiyetsiz bir unvan olarak hem erkek hem de kadın hükümdarlar için kullanılabilir (OLD, n.d.). Ancak Türkçede bunun karşılığı, kadınlar için "Kraliçe", (TDK, n.d.), erkekler için "Kral" şeklinde ayrılmıştır. Dolayısıyla "Her Majesty" ifadesinin "Kraliçe" olarak çevrilmesi, İngilizce metindeki kelimeye has cinsiyet nötrlüğünü kaybettirerek, "her" ifadesiyle anlam bulan kadın hükümdarın varlığını ve otoritesini açıkça görünür kılar. Bu bağlamda çeviri, feminist bir perspektifle değerlendirildiğinde, kadın otoritesinin ve liderliğinin vurgulanmasını sağlayan bir strateji olarak görülebilir.

Yukarıda temsili olarak anlatılan örneklerin tümüne bakıldığında (tüm örnekler için bkz. Sarımehmet, 2024), bu kategoriye giren toplam 12 diyalog vardır. Wallmach'ın feminist erek metin oluşturan çeviri stratejileri yalnızca 4 örnekte kullanılmıştır; bu da tüm verilerin %33'üne karşılık gelmekte, örneklerin %67'sinde ise feminist stratejilerin tercih edilmediği görülmektedir. Stratejiler özelinde bakıldığındaysa hem cinsiyetçi hem de feminist erek metin üreten yöntemler arasında yalnızca ikame stratejisinin kullanılmış olması dikkat çekicidir.

[1] Herhangi bir ifadenin cinsiyetçi olarak nitelenip nitelenemeyeceği doğası gereği çetrefilli bir süreçtir. Bu çalışma kapsamında yer kısıtlaması nedeniyle ayrıntısına girilmemekle birlikte Sarah Mills'in (1995) sınıflandırma ve soruları yol gösterici olmuştur.

Bu kategorideki örneklerin büyük bir kısmını oluşturan cinsiyetçi aktarımların nedeni çok yönlü olabilir. İlk olarak, erek kültürdeki normlara kısaca bakacak olursak, Türkçede, kadınların cinselliğini veya toplumsal rollerini olumsuz biçimde yansıtan dilsel ifadeler ve hitap biçimleri mevcuttur (Tüzin, 2006). Benzer biçimde, gündelik söylemde ve sosyal medya gibi kamusal alanlarda kadınlara yönelik hitap biçimlerinde küçültücü ya da saldırgan hitap biçimleri sıkça görülmektedir. Ayrıca Kıymaz (2023) tarafından yapılan bir araştırma, sosyal medyada nefret içerikli yorumlar alan kadın siyasetçilerin cinsiyetleri üzerinden saldırıya uğradıklarını ortaya koymuştur ve bu yorumların Türkiye'deki toplumsal cinsiyet normlarını hedef aldığı söylenebilir. Türkiye'deki dilsel pratiklerde ve sosyal medyadaki hitap biçimleri ile paralel olarak, bu tür cinsiyetçi aktarım ve normlar, erek metinde kadınların toplumsal konumunun nasıl belirlenip sınırlandırıldığını göstermektedir. Dolayısıyla çevirideki bu aktarımlar aynı zamanda Türkiye'deki toplumsal cinsiyet normlarıyla da örtüşen bir olguyu da yansıtmaktadır.

Kadın ve Erkekleri Betimlemek İçin Kullanılan Tamlama ve Sıfatlardan Elde Edilen Bulgular

Bu kategoride kadın ve erkekler için kullanılan sıfatlar, nitelemeler ve spesifik değerlendirmeler incelenmiş ve erek metinler değerlendirilmiştir.

Lady Whistledown'ın, kraliçe tarafından çok beğenilen ve gözde hâline gelen Daphne'den bahsettiği bir diyalogda, onu tasvir etmek için kullandığı "the season's diamond" terimi kelimesi kelimesine "sezonun elması" olarak çevrilmiştir. Bu çeviride hem kaynak metinde hem de erek metinde, kadınların elmas veya mücevher gibi nesnelerle temsil edilmesini sağlayan cinsiyetçi metafor korunmuştur. İkame yöntemiyle yapılan çeviri ise, özgün metaforu doğrudan aktarmak suretiyle erek okuru aynı cinsiyetçi temsile (Koller, 2004) maruz bırakır.

Lady Whistledown'un karakterleri tasvir ettiği bir başka diyalogda, kaynak metindeki "recently widowed Lady Trowbridge" ifadesi erek metinde "yakın zamanda dul kalan Leydi Trowbridge" şeklinde çevrilmiştir. İngilizcede "widowed" sıfatı, "eşi ölmüş ve yeniden evlenmemiş kadın" anlamına gelir (OLD, n.d.). Türkçede ise "dul", benzer şekilde "eşi ölmüş veya eşinden boşanmış kadın" anlamına sahiptir (TDK, n.d.) ve kültürel olarak kadınlıkla özdeşleşmiş toplumsal yargılar taşır (Kelebek-Küçükarslan & Cankurtaran, 2020). Türkiye'de boşanmış ya da eşi vefat etmiş kadınlar toplumda ötekileştirilmekte ve bu durum kadınların sosyal anlamda sorun yaşamalarına ve iş bulmakta dahi zorlanmalarına neden olmaktadır (ibid). Buna ek olarak erek metindeki "kalmak" fiili, TDK'ye göre "işlemez hâle gelmek", "yetinmek" veya "sınırlanmak" anlamlarına gelir (n.d.). Bu kullanım, ifadenin edilgenliğini artırarak kadının "yarım kalan" veya "eksilmiş" bir kimliğe sahip olduğu izlenimini yaratmaktadır. Böylece, kaynak metinde cinsiyetçi bir anlam taşıyan "widowed" sıfatı, ikame yöntemiyle erek metinde Türk kültürü ve dili bağlamında "kalma" kelimesiyle daha da vurgulanmış ve güçlendirilmiş bir cinsiyetçi anlatım hâline gelmiştir.

Bir başka örnekte, "scribbling woman" nitelemesinin yazar kadınlar için kullanıldığı görülmektedir. Hızlı ve dikkatsiz bir şekilde yazmak anlamına gelen "scribble" (OLD, n.d.) kelimesi, erek metinde "eli kalem tutan kadın" olarak aktarılmıştır. Bu çeviri, kadının yazma eylemi üzerinden konumunu güçlendirmekte ve onun etkin bir özne olarak görünürlüğünü vurgulamaktadır. İkame yöntemiyle yapılan bu aktarım, kaynak metindeki cinsiyetçi ve alaycı söylemin, erek metinde feminist bir stratejiyle dönüştürülmesine örnek teşkil etmektedir.

Bu kategori altında toplam 22 diyalog incelenmiştir. İnceleme sonucunda feminist çeviri stratejilerinin 6 örnekte, yani diyalogların %27'sinde kullanıldığı, geri kalan 16 örnekte ise cinsiyetçi bakış açısını yansıtan stratejilerin tercih edildiği ve bunun tüm örneklerin %73'ünü oluşturduğu tespit edilmiştir. Feminist erek metin oluşturmak için kullanılan stratejiler arasında dört kez ikame, bir kez silme ve bir kez ekleme uygulanmıştır. Cinsiyetçi erek metinlerde ise tüm örneklerde ikame stratejisi kullanılmıştır.

Bu kategoride incelenen örneklerin feminist aktarımı konusunda şunlar söylenebilir: *Bridgerton* evreninde kadınlar için kullanılan tanımlamalar, onların zayıf ve korunmaya muhtaç olduklarını destekleyen ifadeler olsalar da, hatta kadınlar kuş ve kuzu gibi küçük ve zayıf hayvanlara benzetilseler de, dizinin toplumsal cinsiyet farkındalığını önceleyen tematik yönelimi (bknz. Davisson & Hunting, 2023; Rogers, 2023) zaman zaman toplumsal cinsiyet eşitliğine örtük olarak vurgu yapmaktadır. Örneğin, Penelope Featherington ve Eloise *Bridgerton*'ın hikayelerinde görüldüğü gibi, onları ve benzer karekterleri nitelerken kullanılan sıfatlar kadınların akademik başarılarını ve kariyer seçimlerini pekiştiren sıfatlar olmuştur ve bu kategorideki örneklerin %27'sini oluşturan çeviriler de dizinin mesajıyla bu anlamda uyumludur.

Flört İçin Kullanılan Terimlerden Elde Edilen Bulgular

Bridgerton'ın ilk sezonunda yer alan flört etme ve etkileşim sahnelerinden toplanan bazı diyaloglar bu kategoride verilmiştir. Daphne'nin flört etme deneyimlerinden bahsettiği bir diyalogda, "Aptalca ve sinir bozucu bir gülümseme" anlamına gelen "simper" ile "hızlı hızlı kısa adım atmak" anlamındaki "mince" (OLD, n.d.) kelimeleri kullanılmış ve erek metinde kadının hareketlerine veya yürüyüşüne cilveli bir nitelik katacak şekilde "kırıtmak" (TDK, n.d.) ve "sırıtmak" olarak çevrilmiştir. Bu çeviri, kadının cilveli ve umarsız olarak resmedildiği bir anlatımın oluşmasına yol açmıştır. Kaynak metindeki bu cinsiyetçi bakış ikame yöntemiyle erek metne aktarılmıştır.

Başka bir örnekte Lady Danbury, Hastings'i Daphne'yi oyalamaması için uyarırken kullandığı "dally with her" ifadesi Türkçeye "gönül eğlendirmek" olarak çevrilmiştir. İngilizce ifade, "birine/bir şeye yeterince ciddi olmayan bir şekilde davranmak" anlamına gelir (OLD, n.d.) ve temelde ciddi bir ilişki kurmamak, flört etmek veya sadece vakit geçirmek anlamındadır. Erek metinde bu kalıp, kültürel bağlamda kadının duygularıyla oynama, eğlence için ilgilenme ve ciddi bir ilişki niyeti olmama çağrışımı yaratan "gönül eğlendirmek" ifadesiyle aktarılmıştır. Bu kullanım, romantik ilişkilerde kadınların erkekler tarafından daha kolay "oynadığı"na dair kalıp yargıyı pekiştirir; kadınların aşırı duygusal oldukları ve bu durumun davranışlarını olumsuz etkilediği stereotipini destekler (Shields, 2002). Bu nedenle, erek metin, kaynak metindeki ifadenin tonunu arttırmış ve söz konusu stereotipi daha baskın bir biçimde yansıtmıştır.

Lady Whistledown'un görücüye çıkarılan kızlardan bahsettiği örnekte, "foisted upon the marriage market" ifadesi erek metinde bir ekleme ile "zorla" zarfıyla çevrilmiştir. Bu çeviri, toplumda kabul görmüş normlar nedeniyle eş bulmak zorunda olan ve aksi takdirde dışlanma veya hor görülme riski taşıyan kadınların durumunu daha belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu şekilde kaynak metindeki cinsiyetçi ifadenin eleştirel yönü erek metinde vurgulanmıştır.

Bu kategoriye dahil edilen toplam 13 diyalog incelenmiştir. İnceleme sonucunda feminist çeviri stratejilerinden yalnızca ekleme bir örnekte, yani diyalogların %8'inde kullanılmıştır; geri kalan 12 örnek, yani diyalogların %92'si, cinsiyetçi bakış açısını yansıtmaktadır ve tüm bu cinsiyetçi aktarım örneklerinde ikame stratejisi uygulanmıştır.

Bridgerton'ın hikayesinin büyük bir kısmı, evlilik için iyi bir eş bulmak amacıyla flört eden kadın ve erkeklerden oluşmaktadır. Kadınların flört deneyimini anlatan cümlelere daha yakından bakıldığında, kadınların erkekleri "büyüleyerek" onları "tuzağa düşürmeye" hevesli oldukları görülmektedir. Cinsiyetçi aktarımlar, Türk kültüründe var olan bazı atasözleri ve deyimlerle açıklanabilir. Atasözleri ve deyimler, bir toplumun ideolojisini, kültürünü ve inançlarını yansıtarak belirli normlara işaret edebilir. Aydınoğlu (2015), Türk Atasözleri Sözlüğü'nü kullanarak Türkçedeki 72 atasözünü analiz etmiş ve bunlardan bazılarının kadının değerini, bir erkeği cezbetme becerisiyle ilişkilendirdiğini ortaya koymuştur. Bu tür atasözlerinin varlığı, Türk kültüründe yerleşik cinsiyetçi normları yansıttığı gibi, bu çalışmadaki benzer cinsiyetçi aktarımları da açıklayıcı niteliktedir.

Kadınların Dış Görünüşlerini Tanımlamak İçin Kullanılan İfadelerden Elde Edilen Bulgular

Kadınların fiziksel tanımlamalarını içeren niteleme ve diyaloglar bu kategoride yer almaktadır. Diğer kadın karakterlerden daha kilolu olan Penelope'nin kardeşlerinin onun fiziksel görüntüsünden bahsettikleri bir sahnede, "she is two stone heavier than she ought to be" ifadesi, erek metinde "olması gerekenden 12 kilo daha şişman" olarak ikame edilmiştir. Toplumsal kabul görmek için kadınlar, sürekli olarak bedenlerini ve genel görünüşlerini düzeltme baskısı altındadır ve dönemlerinin kadınsı güzellik ideallerine uymak zorunda hissederler (Saul, 2003). Bu nedenle bu çeviri, kaynak metindeki cinsiyetçi söylemin erek metinde de korunmasına bir örnektir.

Lady Featherington'ın Miss Thompson'ı hayvanlara benzettiği bir diyalogda ise "Well, let us hope Miss Thompson is more presentable than the legions of unkempt animals" ifadesi, erek metinde "Umalım da Bayan Thompson, ömrü boyunca ilgilendiği bakımsız hayvanlardan daha eli yüzü düzgün olsun" olarak aktarılmıştır. İngilizce "presentable" ifadesi, genel olarak "temiz, bakımlı ve kamusal alanda uygun görünme" (OLD, n.d.) anlamına gelirken, Türkçedeki "eli yüzü düzgün" ifadesi, yüzüne bakılır, güzel olan kimse (TDK, n.d.) tanımı ile, daha çok güzellik vurgusu taşır. Bu nedenle çeviri, orijinaldeki mizahi tonu aktarmak yerine, kadının fiziksel çekiciliğini bakımsız hayvanlarla kıyaslayan anlatıyı pekiştirmekte ve böylece daha cinsiyetçi bir çağrışım yaratmaktadır. Kadınlara dayatılan güzellik standartlarına ilişkin bu bakış açısı, kadınların özgüvenini zedeleyerek yetersizlik duygusu yaratmakta (Wolf, 1991) ve cinsiyetçi bakış açısı ortaya koymaktadır.

Bu kategoriye dahil edilen toplam diyalog sayısı 5'tir. Bu kategoride toplumsal cinsiyet normları perspektifinden feminist çeviri stratejileri kullanılarak yapılan hiçbir diyalog bulunmamaktadır. Buna ek olarak, kullanılan tek strateji ikamedir.

Güzellik kavramı somut bir olgu olmadığından zaman ve mekânda farklı güzellik standartları bulunmaktadır ve bu standartlar insanları toplumsal kategorilere yerleştirerek yargılama için bir alan oluşturur. Bununla birlikte, kadınların fiziksel özellikleri birçok kültür ve toplumda uzun süredir tartışılmakta ve bu durum da bir kadının değerini belirli güzellik standartları ile ilişkilendirmektedir.

Bu bölümde tartışılabilecek bir diğer kavram da kadınların kendilerini erkeklerin gördüğü gibi gördüğünü ve bunun sonucunda yetersizlik hissinin en büyük toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinden biri haline geldiğini açıklayan "erkek bakışı"dır (Mulvey, 1975; Craig, 2006). Değişebilen bu güzellik standartları, kadınların estetik cerrahi gibi invaziv güzelleşme yöntemlerine başvurmak zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Örneğin Türk kültürü bağlamında ise, reklamlar, kadın izleyicilerde güzellik normlarına uyum sağlama ve kendini bu standartlarla değerlendirme davranışını tetikleyerek, bu algıyı sosyal ve geleneksel medya aracılığıyla güçlendirmektedir(Gürkan & Serttaş, 2023).

Kadınların dikkat çekmek için abartılı bir şekilde giydirildiği ve süs olarak sunulduğu lüks baloları gösteren dizide, yer yer bu durumun eleştirildiği sahneler ve diyaloglar yer almaktadır. Fakat çeviriler kelimeleri doğrudan aktarırken, dizinin temel eleştirisi olan kadının nesneleştirilmesini göz ardı etmektedir.

Kadınların Cinsel Deneyimlerine İlişkin Diyaloglardan Elde Edilen Bulgular

Bu kategoride kadınların cinsel deneyimi veya kadın ve cinsellik bağlamında dile getirilen diyaloglar, nitelemeler ve söz öbekleri incelenmiştir.

Anthony Bridgerton'un kız kardeşini korumasıyla ilgili bir örnekte, "ensure her virtue remains free of any kind of defilement" ifadesi kullanılmış ve kadının itibarının kirlenebilecek bir olgu olduğuna dikkat çekilmiştir. Erek metinde bu ifade "iffetinin kirlenmemesini sağlamak" şeklinde ikame edilerek çevrilmiş ve aynı cinsiyetçi ton korunmuştur.

Bir diğer örnekte, Hastings'in Daphne ile fiziksel temas kurduğu ve itibarını zedelediği gerekçesiyle kullandığı "dishonored me" ifadesi, İngilizce sözlüklerde "a loss of honour or respect because you have done something unacceptable or morally wrong" şeklinde tanımlanmaktadır (OLD, n.d.). Yani, burada vurgulanan, kadının eylemlerinin veya davranışlarının ahlaki ya da toplumsal açıdan uygun olmaması sonucu ortaya çıkan saygınlık kaybıdır ve dil temelde nötrdür. Ancak Türkçe çeviri, "namusumu kirletmesi" ifadesiyle aktarılmıştır. Bu kullanım, kadını yalnızca ahlaki değil, aynı zamanda toplumsal ve cinsiyetçi bir norm çerçevesinde namus üzerinden yargılar ve kadının değerini toplumsal cinsiyet bağlamında sınırlar. Kaynak metindeki eleştiri, erkek gururu ve eylemin etkisi üzerinden yapılırken, erek metin, kadının namusu üzerinden daha cinsiyetçi bir ton kazanmakta ve tektipleştirilmiş toplumsal yargıları pekiştirmektedir. Bunun nedeni kadının evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunmasının Türk kültüründe tabu olarak kabul edilmesi (Kayır, 1995) ve evlilik öncesi cinselliğin yasak olmasının, Türkiye gibi Müslüman toplumlarda toplumsal normlara da yansıması (Çok & Gray, 2007) olabilir.

Feminist çeviri stratejisinin uygulandığı diyaloğa örnek olarak ise Lord Berbrooke'un Hastings'e yönelttiği "Unless you have already had her" ifadesi alınabilir, bu ifade Daphne'yi bir özne olarak değil, "erişilen" ya da "sahip olunan" bir nesne gibi konumlandırmaktadır. İngilizcede "have a woman" kalıbı, kadını edilgen ve sahip olunabilir bir varlık olarak sunarak açık biçimde nesneleştirici ve cinsiyetçi bir söylem üretir. Erek metinde bu ifade "Onunla yattınız mı yoksa?" şeklinde çevrilmiştir. Bu çeviri, Türkçede daha doğal ve doğrudan bir cinsel eylem anlatımı sunmakta; aynı zamanda kadını "sahip olunan bir nesne" konumundan çıkararak, cinsel eylemi karşılıklı bir durum olarak yeniden çerçevelemektedir. Böylece çeviri, kaynak metindeki nesneleştirici ve ataerkil söylemi dönüştürerek feminist bakış açısına yaklaşan bir ikame stratejisi örneği ortaya koymaktadır.

Bu kategoriye dahil edilen toplam 21 diyalog incelenmiştir. Bu bağlamda feminist çeviri stratejileri 4 örnekte, yani diyalogların %19'unda kullanılmış ve tümü ikame stratejisiyle gerçekleştirilmiştir. Geri kalan 17 örnek, yani diyalogların %81'inde cinsiyetçi bakış açısını yansıtan stratejiler tercih edilmiştir; cinsiyetçi örneklerde bir kez ekleme ve bir kez silme stratejisi uygulanmış, feminist örneklerde ise tümü ikame stratejisiyle aktarılmıştır.

Cinsiyetçi aktarımın nedenleri yine erek kültür normlarına bağlanabilir. Türkiye'de namus kavramıyla birlikte ele alınabilecek, bekaret kavramı "kızlık zarı" ile de ilişkilendirilebilir, ancak Ergün'ün (2012) Blank'ın *Virgin The Untouched History* (2007) adlı kitabının çevirisindeki ön sözünde belirttiği gibi, Türkiye bağlamında düşünüldüğünde kızlık zarı bir erkeğin yardımıyla kadınlığa giden yol (p.14) haline gelmektedir. Bekaret, cinsellikle ilgili diğer tüm konular gibi bir tabudur ve kadınları ve eylemlerini kontrol eder. Ataerkil sisteme hizmet eden bekaret kavramı, kadınların karşılaştığı suçluluk duygusuyla birlikte cinsel ilişkileri düzenler. Dolayısıyla, çevirmen kaynak metne sözcüksel düzeyde sadık kalmış olsa da Türk kültüründeki toplumsal cinsiyet normlarının daha baskın olması nedeniyle bu sadakat, yazarın eleştirel tutumunu ortadan kaldırmış ve örneklerin büyük bir kısmında erek metinde daha cinsiyetçi bir anlatı ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Erkeklerin Kadınlara Bakış Açısını İfade Eden Tanımlamalardan Elde Edilen Bulgular

Bu kategorideki örnekler erkeklerin kadınlar hakkında dile getirdikleri diyaloglar ve yorumlamalardan oluşmaktadır.

Anthony'nin Sienna'ya destek olmaya çalıştığı sahnede söylediği "She does not owe me anything. But I wish to provide for her regardless... She will be taken care of." ifadeleri, kadını kendi kararlarını verebilen bir özne olarak değil, korunması ve bakılması gereken biri olarak konumlandırmaktadır. Bu söylem, Regency Dönemi'nin ataerkil yapısıyla uyumludur; zira kadınların ekonomik ve sosyal açıdan erkeğe bağımlı olduğu varsayımına dayanır. Erek metindeki "ona bakmak istiyorum" ve "ihtiyaçları giderilecek" ifadeleri de aynı

korumacı ve ataerkil tonu yeniden üretmektedir. Bu çeviri tercihleri, sorumluluk ve otoritenin "erkeklik" ile özdeşleştirildiği cinsiyetçi toplumsal normları yansıtmaktadır (Cislaghi & Sperling, 2019).

Başka bir örnekte, Daphne, Anthony'nin kendisi ve Nigel Berbrooke ile evlenmesini ayarlamasından dolayı ona öfkesini dile getirir ve "promise me to Nigel Berbrooke" kalıbını kullanır. Burada kullanılan "promise", sözlük tanımına göre nişanlanma anlamına da gelmektedir (Merriam-Webster, n.d.), ancak erek metinde "vermek" olarak ikame edilmiştir. Görece diğer örneklere göre daha az cinsiyetçi olan ifade, vermek fiili ile kadının daha da nesneleştirildiği erek metinde daha belirgin biçimde cinsiyetçi hale gelmiştir.

Bu kategoriye dahil edilen toplam diyalog sayısı 12'dir. Bu kategorideki örneklerde feminist çeviri stratejileri kullanılmamıştır. Tüm cinsiyetçi örneklerde kullanılan çeviri stratejisi ikamedir.

Türk toplumunda erkeklik onuru erkekler için temel değerlerden biridir. Ünsal Atan'a (2016) göre, bir erkek hayatındaki kadınları korumalıdır yoksa alay edilerek toplumdan dışlanır. Bu konudaki başarısızlık erkeğin utanç verici bir duruma düşmesine, statüsünü yitirmesine ve hatta erkekliğini kaybetmesine neden olabilir. Bu durumla bağlantılı olarak Türkiye'de namus cinayetlerinin yaygınlaştığı da söylenebilir. Doğan'ın (2014) namus cinayeti işleyen faillerle görüşme yaptığı çalışmasında bulduğu üzere, katillerin yakınları cinayeti desteklemiş ve kurbanın kendi ölümlerine sebep olduğunu belirterek cenazesine katılmamışlardır. Bu nedenle kelimesi kelimesine yapılan çeviriler, Türk kültüründeki baskın toplumsal cinsiyet normları nedeniyle yazarın ortaya koyduğu eleştirel bakış açısına ters düşerek daha da cinsiyetçi bir ürün ortaya çıkarmaktadır. *Bridgerton*'da ise bu kavramın eleştirildiği bazı durumlarda erkeklerin kadınları korunması gereken bir nesne olarak sahiplenmesi fikriyle alay etmektedir.

Kadınların Evlilikteki Rolüne İlişkin Tanımlamalardan Elde Edilen Bulgular

Bu kategoride kadınların evlilik ile ilgili meselelerde üstlendiği roller ile ilgili diyaloglar yer almaktadır.

Daphne'nin kendinden bahsettiği bir sahnede kullandığı "This is all I have been raised for. This is all I am" sözleri, onun kimliğinin ve değerinin yalnızca evlilik üzerinden tanımlandığını vurgular. Kadının toplumsal statüsü, bireysel yeteneklerinden ya da kişiliğinden ziyade "iyi bir eş bulma başarısına" indirgenmiştir. Erek metindeki "Ben bundan ibaretim. Başka bir kıymetim yok. Şayet zevç bulamazsam kıymetim kalmaz" ifadesi, bu cinsiyetçi normu ikame ile yansıtır. "Zevç bulamamak" kadının toplum gözündeki "değerini kaybetmesi" ile eş tutulur ve bu da kadının öz değerinin erkek üzerinden tanımlandığı ataerkil bakış açısını pekiştirir.

Eloise, bir sahnede yazma eylemiyle dönemin toplumsal cinsiyet normlarını yıkan Lady Whistledown için, evlenmeyi beklemediğini "praying a man might take a fancy and leg-shackle her into marriage" ifadesiyle belirtir. Erek metinde bu ifade "adamın biri beğenip onunla evlensin diye beklemiyordur" şeklinde ikame edilmiştir. Çeviride kullanılan "adamın biri" ifadesi, alaycı ve eleştirel tonu güçlendirerek, kadının evlilik beklentisine tabi olmadığı vurgusunu daha belirgin hâle getirmiştir.

Bu kategori altında incelenen toplam diyalog sayısı 8'dir. Kaynak metinde nötr ya da görece hafif cinsiyetçi olan ifadelerin erek metinde baskın şekilde cinsiyetçi hale gelmesine uygun örnek bulunmamaktadır. Feminist çeviri stratejileri ise sadece 3 kez (%38'e karşı %62), kullanılmıştır, bunların hepsi ikame stratejisi kullanılarak çevrilmiştir.

Evlilik, her iki kültürde de sosyal statü sağlayan bir kurum olarak kabul edilir ve bu nedenle gönüllü bir eylem gibi görünebilir, ancak belirli toplumsal cinsiyet normlarına göre gerekli bir eylem olabilir (Nuhoğlu ve Çoban, 2022). Buna ek olarak, evliliğin toplumsal cinsiyet rollerini ayrıştırdığı düşünülmektedir. Ataerkil pazarlık, Kandiyoti (1988) tarafından aile içindeki bu toplumsal cinsiyet rollerine işaret etmek için kullanılan bir terimdir. Ataerkil bir pazarlık olan evlilikte var olan çiftler arasındaki karşılıklı beklentiler, kadınların özel hayatlarındaki özgürlüklerini kısıtlamaktadır (Yavuz, 2015). Eğer kadın çocukların bakımı, evin temiz tutulması ve yemek pişirilmesi gibi sorumlulukları üstlenirse, erkekler de aileyi desteklemek ve her ne

pahasına olursa olsun korumak için çalışacaktır. Bu durum, toplumsal cinsiyet rollerine dayalı bir ev içi emek paylaşımını göstermektedir; kadının alanı ev ile sınırlı iken, erkekler ekonomik üretime yönlendirilmiştir.

Bridgerton'ın altyazı çevirisinde de belirtildiği gibi evlilik, kadınların tüm hedeflerine ulaşmak için girmeleri gereken bir kurum olarak görülmektedir, ancak bu ataerkil egemen ideoloji kadınlara tanınan özgürlüğü sınırlar. Ancak *Bridgerton*'ın ardında yatan anlam bu bakış açısının tam tersi olarak değerlendirilebilir. Özellikle Eloise Bridgerton'ın bu kategorideki diyalogları ve Penelope Featherington'ınki gibi diğer hikayeler göz önüne alındığında, dizinin ortaya koyduğu feminist mesaj görülebilir.

Erkeklerin Toplumsal Cinsiyete Göre Konumlanışına İlişkin İfadelerden Elde Edilen Bulgular

Bridgerton dizisindeki erkek karakterleri çevreleyen ve bu bağlamdaki cinsiyet normlarını konu alan diyaloglar bu kategori altında incelenmiştir.

Anthony, Hastings ile tabanca düellosu öncesinde söylediği "We will settle this as gentlemen" ifadesiyle, erkekliğin şiddet içeren doğasına dikkat çekerken, erek metinde bu ifade "Bunu erkek gibi çözeceğiz" şeklinde ikame edilmiştir. Bu çeviri, kaynak metindeki cinsiyetçi söylemi büyük ölçüde koruyarak erkekliğin güç ve şiddetle ilişkilendirildiği anlamı erek metne de aktarmaktadır.

Hastings, başka bir sahnede sözünü tutacağını dile getirdiğinde "a man of my word" ifadesini kullanarak, Türkçede "sözümün eri" deyimiyle eşdeğer bir söylemde bulunur. Ancak erek metin, cinsiyet normunu silen bir çeviri stratejisiyle "sözümü tutmaya çalışıyorum" şeklinde aktarılmıştır. Bu çeviri, dizideki eril dili bu örnek özelinde ortadan kaldırarak, kadının ve erkeğin toplumsal rollerine dair özgürleştirici bir bakış açısını erek metne taşımaktadır.

Bu kategoriye dahil edilen toplam diyalog sayısı 7'dir. Dizide nötr ya da görece eşitlikçi olan ifadelerin çevrilirken erek metinde baskın olarak cinsiyetçi hale gelmesine uygun örnek bulunmamaktadır. Bu bağlamda feminist çeviri stratejileri, toplam çevirilerin yalnızca iki örneğinde, yani %29'unda kullanılırken, geri kalan 5 tanesi, yani %71'i cinsiyetçi bakış açısıyla aktarılmıştır. Kullanılan feminist stratejilerden biri silme, diğeri ise ikame yöntemidir. Öte yandan, cinsiyetçi çevirilerin tamamı ikame stratejisi ile gerçekleştirilmiştir.

Geleneksel rollerin yanı sıra, kültürel değerlerle de toplumsal olarak inşa edilen erkeklik doğuştan gelmez ve Atay (2012) tarafından erkeklerin elde etmek için savaşmak ve sefalet çekmek zorunda oldukları bir ödül olarak tanımlanır. Bu anlayış, erkeklerin cesaret, güç ve maddi başarı gibi toplumsal normlara uymak zorunda bırakıldığını ve bu süreçte hem bireysel hem toplumsal baskılara maruz kaldıklarını gösterir. *Bridgerton* dizisi, Anthony'nin düello sahneleri, sözünü tutma vurgusu ve toplumsal statüyle ilişkili kararları üzerinden bu erkeklik anlayışını hem sergiler hem de eleştirir. Dizide, erkekliğin performatif doğası ve toplumsal bir inşa olduğu, karakterlerin zaman zaman normlara uymakta zorlanmaları veya sorgulamaları aracılığıyla izleyiciye aktarılır.

Bu kategori altındaki çeviriler çoğunlukla cinsiyetçi aktarımlardan oluşmaktadır. Ancak "man of my word" (tr. Sözümün eri) deyiminin "söz tutmak" olarak çevrildiği örnekte olduğu gibi, erek metinde toplumsal cinsiyet normunun dil bazında silindiği örnekler de vardır. Türkçedeki atasözleri ve deyimler incelendiğinde, erkekler ön plana çıkarken kadınlar geri planda kalmaktadır (Özkan & Gündoğdu, 2011). Buna karşılık, erek metin cinsiyetçi ögelerden arındırılarak toplumsal cinsiyet duyarlılığına uygun şekilde yapılmıştır.

Kadınların Toplumdaki Konumunu Betimleyen Diğer Diyaloglardan Elde Edilen Bulgular

Kadınların toplumdaki yerini ele alan diyaloglar, karakterlerin bu bağlamdaki bakış açıları, yaşadıkları deneyimler ve toplumsal cinsiyet rolleri bu kategori altındaki örnekleri oluşturur.

Miss Bridgerton, Daphne'nin bir boks maçına katılmasını değerlendirirken "No place for a lady in there" ifadesini kullanır. Erek metinde bu ifade "Bir leydiye yaraşmaz" şeklinde aktarılmıştır. Bu örnekte, kadınların fiziksel olarak güç gerektiren ve rekabetçi sporlara uygun olmadıkları, hatta bu tür etkinlikleri izlemek için bile hassas oldukları yönünde cinsiyetçi bir görüşe yer verilmektedir (Chalabaev et al., 2013; Colley et al., 2005). Çeviri, kaynak metindeki bu toplumsal cinsiyet normunu korumakta; ikame yoluyla aktarmaktadır.

Daphne, ağabeyiyle yaptığı bir konuşmada, "You think that just because I am a woman, I am incapable of making my own choices?" diyerek kadınların karar verme yetisinin erkekler tarafından sorgulanmasına karşı çıkar. Erek metinde bu ifade "Sırf kadınım diye kendi kararlarımı veremem mi sanıyorsun?" şeklinde çevrilmiştir. Burada kaynak metindeki "incapable" yani "yetersiz olma" vurgusu erek metinde yer almamakla birlikte, çeviri sayesinde Daphne daha kendinden emin ve güçlü bir karakter olarak sunulmuştur. Bu durum, kadın karakterin edilgen konumdan çıkarılıp özneleşmesine katkı sağlar.

Sahnedeki diyalog, ataerkil toplumlarda erkeklerin güçlü, koruyucu ve otoriter; kadınların ise zayıf, duygusal ve korunmaya muhtaç bireyler olarak konumlandırıldığı kalıplaşmış cinsiyet rollerini (Stewart et al., 2021) açıkça yansıtır. Ancak erek metin, bu kalıpları yeniden üretmek yerine, kadın öznenin kendi iradesini savunma biçimini güçlendiren bir çeviri stratejisiyle dönüştürmüştür. Dolayısıyla, çeviri feminist bir müdahale örneği olarak değerlendirilebilir; zira kadın karakter, erkek otoritesine karşı kendi söz hakkını ve karar verme kapasitesini açıkça ortaya koymaktadır.

Dizide nötr ya da görece hafif cinsiyetçi olan ifadelerin çevrilirken erek metinde baskın olarak cinsiyetçi hale gelmesine uygun örnek bulunmamaktadır.

Bu kategoriye dahil edilen toplam 25 diyalogdan 6'sında, yani %24'ünde feminist çeviri stratejileri kullanılmıştır; bu stratejilerin tamamı ikamedir. Diğer %76'lık kısmı ise cinsiyetçi çevirilerden oluşmakta ve bunların tamamı da ikame yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Kadınları güzellikleriyle ön plana çıkarmak ya da potansiyellerini dış görünüş gibi faktörlerle sınırlayan toplumsal cinsiyet normlarına göre yargılamak bazı toplumlarda yaygın bir bakış açısıdır. Aynı zamanda, kadının nesnelleştirilmesi, reklamlar, siyaset ve iş dünyası gibi belli alanlarında açıkça görülmektedir. Morris ve arkadaşlarının kadınların nesneleştirilmesi üzerine yaptıkları araştırma, kadınların güzellik vurgusuyla nesneleştirildiklerinde, insan doğasından yoksun biri olarak temsil edildiklerini ortaya koymuştur (2018, s. 1311) ki bu durum insanlıktan çıkarma olarak adlandırılabilir.

Bridgerton dizisi, kadınların toplumdaki yeri ve dönemin toplumsal cinsiyet normlarını göstermektedir. Bu normları tarihsel bir perspektiften anlamak ve değerlendirmek önemlidir. Her bir ifade Regency Dönemi'ne ait farklı toplumsal cinsiyet normlarını yansıtsa da bazıları günümüz dünyasında hâlâ geçerlilik taşımaktadır. Erek kültür, yukarıdaki kültüre ilişkin alıntılardan da anlaşılabileceği gibi namus, evlilik dışı cinsel ilişki gibi bazı konularda kaynak kültüre göre daha geleneksel ve cinsiyetçi değerler taşıdığı için, kaynak metne sadık kalınarak yapılan çeviriler, bu diyaloglarda sunulan toplumsal cinsiyet normlarını daha belirgin bir şekilde cinsiyetçi hâle getirmektedir.

Yukarıdaki tüm başlıklar göz önünde bulundurulduğunda, bu verilerden elde edilen istatistiklere dayanarak varılan sonuçlar aşağıda anlatılacaktır.

Sonuç

Sonuç olarak *Bridgerton* dizisinin Türkçe çevirisi üzerine yapılan mevcut inceleme, eserin aktarımında feminist çeviri stratejilerinin ne kadar yer aldığını ortaya koymaktadır. Wallmach (2006) tarafından uyarlanan feminist çeviri stratejileri temel alınarak incelenen 125 diyalogdan yalnızca 26'sının toplumsal cinsiyet merceğinden aktarıldığı tespit edilmiştir. Bu değerlendirmede kaynak metnin feminist ya da cinsiyetçi niteliğinden ziyade, erek metnin taşıdığı niyet esas alınmıştır. Bulgular, çevirilerin sadece %21'inde feminist

çeviri stratejilerine başvurulduğunu göstermekte ve bu durum *Bridgerton*'ın Türkçe çevirisinin ağırlıklı olarak cinsiyetçi aktarımlar içerdiğini ortaya koymaktadır. Feminist aktarımlar arasında ikame stratejisinin 22 kez, ekleme stratejisinin 2 kez ve silme stratejisinin 2 kez kullanıldığı görülmüştür. Her ne kadar bu stratejiler hem feminist hem de cinsiyetçi aktarımların yer aldığı diyaloglarda tespit edilmiş olsa da, nicel analizde yalnızca feminist erek metin oluşturan örnekler değerlendirmeye alınmıştır; dolayısıyla cinsiyetçi bağlamda kullanılan stratejiler, cinsiyet bilinciyle ele alınmadıkları için feminist çeviri stratejisi olarak kabul edilmemiştir. İkame stratejisinin en sık kullanılan yöntem olmasının nedeni ise, kaynak metindeki bir unsurun erek kültürde karşılığı olan öğeyle doğrudan değiştirilmesini sağlamasıdır. Hem çevirmen açısından uygulama kolaylığı sunması hem de erek izleyici tarafından hızlıca anlaşılabilir olması, ikame yöntemini çeviride işlevsel ve pratik bir araç hâline getirmektedir.

Analizin ikinci boyutu, çevirmenlerin kaynak metinde örtük biçimde eleştirilen cinsiyetçi söylemleri erek dile nasıl aktardığını incelemektedir. Her ne kadar Türkçe altyazıların çoğunlukla cinsiyetçi aktarımlar içerdiği görülse de *Bridgerton*, bazı karakterler ve olay örgüleri sayesinde, önceki bölümlerdeki alıntılardan da anlaşılabileceği gibi, dönemler arası bir perspektifle değerlendirildiğinde eleştirmenlere göre feminist mesajlar da barındıran bir metin olarak okunabilir. Ancak çeviri sürecinde erek kültürün daha geleneksel cinsiyet normları ve yerleşik dilsel kalıpları, çevirmenin tercihlerini sınırlamış; bu durum kaynak metindeki feminist alt tonların erek dile tam olarak yansıtılmasını zorlaştırmıştır. Çevirinin büyük ölçüde kaynak metne sadık ilerlemesi de bu etkiyi pekiştirmiştir. Çünkü kelime düzeyindeki sadakat ve Türkçenin görece daha cinsiyetçi kültürel ve dilsel bağlamı, yazarın dönemin toplumsal cinsiyet farkındalığını içeren bakış açısına bağlı kalmayı engellemiş; dolayısıyla özgün metindeki eleştirel yönelimin aktarımı yerine, daha cinsiyetçi bir erek metnin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Çeviri süreci, iki farklı toplumun toplumsal cinsiyet normları arasındaki farklar nedeniyle çeşitli yönlere evrilebilmektedir. Özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin belirgin olduğu bir dönemi konu alan metinlerde, çevirmenin aktarım yaparken dikkatli olması gerekir; çünkü sözcük ve ifadeler, erek kültürde kendilerine yüklenen sosyal anlamlar nedeniyle, birebir çevrildiklerinde kaynak metinden daha olumsuz, hatta aşağılayıcı bir etki yaratabilir. Toplumsal cinsiyete ilişkin aktarımı değerlendirirken yalnızca kelimeler değil, metnin taşıdığı söylemsel yönelim ve kültürel çağrışımlar da çevirinin nihai anlam örgüsünü belirleyen temel unsurlardır.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, Wallmach'ın (2006) feminist çeviri stratejilerine ilişkin görüşlerini desteklemektedir. Wallmach'a göre stratejiler yalnızca teknik birer araçtır; feminist bir amaç doğrultusunda kullanıldıklarında feminist bir işlev kazanabilir, aksi takdirde geleneksel çeviri anlayışını yeniden üretmekten öteye geçemezler. Bu bağlamda, çalışma kapsamında oluşturulan kategoriler, görsel-işitsel çeviride toplumsal cinsiyetin temsili ve inşasına yönelik gelecekte yapılacak araştırmalar için kavramsal bir temel sunmaktadır. Ek olarak, dizinin özgürlükçü temasının yerini cinsiyetçi aktarımların aldığı yeniden yazım örnekleri de çeviride toplumsal cinsiyet ideolojilerinin nasıl yeniden üretildiğini göstermesi bakımından değerlendirilebilir (alternatif çeviri örnekleri için bkz. Sarımehmet, 2021).

Son olarak, bu araştırmanın bulguları, Bridgerton'ın diğer sezonlarının ya da toplumsal cinsiyet normlarını ele alan farklı görsel-işitsel metinlerin incelenmesinin de çeviribilime önemli katkılar sunacağını göstermektedir. Böyle çalışmalar, çevirmenlerin toplumsal cinsiyet temsillerine yaklaşım biçimlerini, ideolojik konumlanmalarını ve çeviri kararlarının erek kültürdeki yansımalarını görünür kılar. Bu sayede çeviri süreçlerinde güç ilişkilerinin, kültürel normların ve toplumsal cinsiyet ideolojilerinin nasıl yeniden üretildiği ya da dönüştürüldüğü daha kapsamlı biçimde anlaşılabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.
Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; Veri Toplama- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; Veri Analizi/Yorumlama- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; Yazı Taslağı- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- ; Son Onay ve Sorumluluk- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.
Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.
Finansal Destek: Yazarlar finansal destek beyan etmemişlerdir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.
Author Contributions: Conception/Design of Study- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; Data Acquisition- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; Data Analysis/Interpretation- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; Drafting Manuscript- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; Critical Revision of Manuscript- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.; Final Approval and Accountability- B.H.S., A.Ş.O., S.S.B.
Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.
Financial Disclosure: Authors declared no financial support.

Yazar Bilgileri / Author Details

Beyza Havvanur Sarımehmet (Araştırma Görevlisi)
[1] Çankaya Üniversitesi, Fen – Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara, Türkiye
0000-0002-8263-0086 havvanur.beyzas@cankaya.edu.tr

Ayşe Şirin Okyayuz (Prof. Dr.)
[2] Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara, Türkiye
0000-0001-7512-2764

Sinem Sancaktaroğlu Bozkurt (Doç. Dr.)
[2] Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Ankara, Türkiye
0000-0003-0376-0358

Kaynakça | References

Atay, T. (2012). *Çin işi Japon işi: Cinsiyet ve cinsellik üzerine antropolojik değiniler.* İletişim Yayınları.

Aydınoğlu, N. (2015). Kadın ve dil. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(1), 217-230. https://doi.org/10.12780/uusbd.79826

Blank, H. (2012). *Bekâretin "El Değmemiş" tarihi* (2nd ed., (E. Ergün, Trans.). İletişim Yayınları.

Butler, J. (1989). The Body Politics of Julia Kristeva. Hypatia, 3(3), 104–118.

Butler, J. (1990). *Gender trouble*. Routledge.

Castro, O., Spoturno, M.L. (2021). How Rebel Can Translation Be? A (Con)textual Study of *Good Night Stories for Rebel Girls* and Two Translations into Spanish. In: Bracke, M.A., Bullock, J.C., Morris, P., Schulz, K. (eds) *Translating Feminism. Palgrave Studies in Language, Gender and Sexuality*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-79245-9_9

Chalabaev A, Sarrazin P, Fontayne P, Boiché J, Clément–Guillotin C (2013) The influence of sex stereotypes and gender roles on participation and performance in sport and exercise: review and future directions. *Psychol Sport Exerc* 14(2):136–144. https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2012.10.005

Cislaghi, B., & Sperling, G. (2019). Gender norms and social norms: Differences, similarities and why they matter for gender equality policy. Journal of Global Health, 9(2), 1–7. https://doi.org/10.7189/jogh.09.020312

Cixous, H. (1976). The Laugh of Medusa (K. Cohen and P. Cohen, Trans.). Signs, 4(1), 875-893.

Colley A, Berman E, Millingen L (2005) Age and gender differences in young people's perceptions of sport participants. *J Appl Soc Psychol* 35(7):1440–1454. https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2005.tb02178.x

Craig, M. L. (2006). Race, beauty, and the tangled knot of a guilty pleasure. *Feminist Theory*, *7*(2), 159–177. https://doi.org/10.1177/1464700106064414

Çok, F., & Gray, L. A. (2007). Development of a sex education programme for 12-year-old to 14-year-old Turkish adolescents. *Sex Education*, 7(2), 127–141.

Davisson, A., & Hunting, K. (2023). From private pleasure to erotic spectacle: Adapting Bridgerton to female audience desires. *Journal of Popular Television*, 11(1), 7-25. https://doi.org/10.1386/jptv_00090_1

Delabastita, D. (1993). *There's a double tongue: An investigation into the translation of Shakespeare's wordplay, with special reference to Hamlet*. Rodopi.

Diaz Cintas, J., & Anderman, G. (2009). Introduction. In Diaz Cintas, J., & Anderman, G. (Eds.), *Audiovisual Translation*, 1–17. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230234581_1

Doğan, R. (2014). The profiles of victims, perpetrators, and unfounded beliefs in honor killings in Turkey. *Homicide Studies, 18*(4), 389–416. https://doi.org/10.1177/1088767914538637

Ergün, E. (2013). Reconfiguring translation as intellectual activism: The Turkish feminist remaking of virgin: The Untouched History. Trans-Script, 3: 264-289.

Ergün, E. (2017). Translational beginnings and origin/izing stories: (Re)writing the history of the contemporary feminist movement in Turkey. In L. von Flotow & F. Farahzad (Eds.), *Translating women: Different voices and new horizons*, 41-55. Routledge.

Georgakopoulou, P. (2009). Subtitling for the DVD Industry. In: Cintas, J.D., Anderman, G. (eds) Audiovisual Translation. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9780230234581_2

Godayol, P. (2013). Gender and translation. *The Routledge Handbook of Translation Studies*, 2.

Gürkan, H., & Serttaş, A. (2023). Beauty standard perception of women: A reception study based on Foucault's truth relations and truth games. *Information & Media*, 96, 21–39. https://doi.org/10.15388/Im.2023.96.64

Harma, R. F. (2015). World widows report. The Loomba Foundation. https://www.theloombafoundation.org,

IMDb.com. Bridgerton. IMDb. https://www.imdb.com/title/tt8740790/. Last accessed: 14.02.2025.

Irigaray, L. (1985). Speculum of the Other Woman. (Trans. by Gillian C. Gill).

Kandiyoti, D. (1988). Bargaining with patriarchy. *Gender and Society*, *2*(3), 274–290. http://www.jstor.org/stable/190357

Kayır, A. (1995). Women and their sexual problems in Turkey. In Ş.Tekeli (Ed). *Women in Modern Turkish Society*. London: Zed Books Ltd.

Kelebek-Küçükarslan, G., & Cankurtaran, Ö. (2020). Experiences of divorced women subject to domestic violence in Turkey. *Journal of Interpersonal Violence, 088626052092750.* https://doi.org/10.1177/0886260520927503

Kıymaz, E. (2023). TWİTTER'DA KADIN SİYASETÇİLERE YÖNELİK CİNSİYETÇİ SÖYLEMLERİN KULLANIMI. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*, *3*(5), 367–395. https://doi.org/10.5281/zenodo.7646556

Koller, V. (2004). *Metaphor and gender in business media discourse: A critical cognitive study*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230511286

Madigan, S., Eirich, R., Pador, P., McArthur, B. A., & Neville, R. D. (2022). Assessment of changes in child and adolescent screen time during the COVID-19 pandemic: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 176(12), 1188–1198. https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2022.4116

Merriam-Webster. (n.d.). Promise. In Merriam-Webster.com dictionary. Retrieved October 29, 2025, from https://www.merriam-webster.com/dictionary/promise

Mills, S. (1995) *Feminist Stylistics*, London: Routledge

Morris, K. L., Goldenberg, J., & Boyd, P. (2018). Women as animals, women as objects: Evidence for two forms of objectification. *Personality and Social Psychology Bulletin,* 44(9), 1302–1314. https://doi.org/10.1177/0146167218765739

Mulvey, L. (1975). *Visual pleasure and narrative cinema.* M. Lewis (Ed.). Afterall Books. http://screen.oxfordjournals.org/

Murray, V. (1998). *High society: A social history of the regency period, 1788-1830*. Viking. New York: Cornell University Press.

Nuhoğlu, H., & Çoban, A. (2022). Evliliğin "kutsal" politiği ve eleştirisi [The "sacred" politics and criticism of marriage]. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*. https://doi.org/10.33708/ktc.1155424

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Dally with. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/dally-with?q=dally+with

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Dishonor. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/dishonor?q=dishonor

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Dowager. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/dowager?q=dowager

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Majesty. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/majesty

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Mince. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/mince?q=mince

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Presentable. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/presentable?q=presentable

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Scribble. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/scribble?q=scribble

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Simper. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/simper?q=simper

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Spinster. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/spinster?q=spinster

Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Widow. In Oxford Learner's Dictionaries. Retrieved October 29, 2025, from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/widow?q=widow

Özkan, B., & Gündoğdu, A. E. (2011). Toplumsal cinsiyet bağlamında Türkçede atasözleri ve deyimler. *Journal of Turkish Studies.*

Remael, A. (2010). Audiovisual translation. In Y. Gambier & L. van Doorslaer (Eds.), *Handbook of translation studies*, Vol 1, 12-17. John Benjamins.

Rogers, L. (2023). Reading will not find you a husband: eloise Bridgerton, accomplishment and the 'thinking woman' in the early nineteenth-century period drama. *Journal of Popular Television*, 11(1), 27-43. https://doi.org/10.1386/jptv_00091_1

Sarımehmet, B. H. (2024). *The Bridgerton series through an activist gender lens* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Saul, J. (2003). *Feminism: Issues and arguments*. Oxford University Press.

Shields, S. A. (2002). *Speaking from the Heart: Gender and the Social Meaning of Emotion*. Cambridge: Cambridge University Press.

Simon, S. (1996). *Gender in Translation* (1st ed.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203202890

Stewart, R., Wright, B., Smith, L., Roberts, S., & Russell, N. (2021). Gendered stereotypes and norms: A systematic review of interventions designed to shift attitudes and behaviour. *Heliyon*, 7(4), e06660. https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e06660

Türk Dil Kurumu. (n.d.). Dul. In Güncel Türkçe Sözlük. Retrieved October 29, 2025, from https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (n.d.). Eli yüzü düzgün. In Güncel Türkçe Sözlük. Retrieved October 29, 2025, from https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (n.d.). Kalmak. In Güncel Türkçe Sözlük. Retrieved October 29, 2025, from https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (n.d.). Kırıtmak. In Güncel Türkçe Sözlük. Retrieved October 29, 2025, from https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (n.d.). Kız kurusu. In Güncel Türkçe Sözlük. Retrieved October 29, 2025, from https://sozluk.gov.tr/

Türk Dil Kurumu. (n.d.). Kraliçe. In Güncel Türkçe Sözlük. Retrieved October 29, 2025, from https://sozluk.gov.tr/

Tüzin, D. *(2006).* Argo ve küfür bağlamında cinsel eylemin nesnesi olarak kadın. *Milli Folklor.*

Ünsal Atan, Ş. (2016). Custom and honor killings. *Turkiye Klinikleri J Obstet Womens Health Dis Nurs-Special Topics*, *2*, 67-73.

Van Dusen, C. (2020). *Bridgerton*. Shondaland. CVD Productions

Vinay, J. P., & Darbelnet, J. (1995). *Comparative stylistics of French and English: a methodology for translation*. (M. Hamel & J. C. Sager, Trans.). John Benjamins Publishing Company.

Von Flotow, L. (1991). Feminist translations: Contexts, practices and theories. *TTR: Traduction, Terminologie, Rédaction*. 4(2), 69-84.

von Flotow, L. (1997). *Translation and gender: Translating in the 'era of feminism'.* St. Jerome Publishing and Ottawa: University of Ottawa Press.

von Flotow, L., & Josephy-Hernández, D. E. (2018). Gender in audiovisual translation studies: Advocating for gender awareness. In *The routledge handbook of audiovisual translation*, 296–311. Routledge, Taylor et Francis Group.

Wallmach, K. (2006). Feminist translation strategies: Different or derived?. *Journal of Literary Studies*, 1-26. https://doi.org/10.1080/02564710608530388

Wolf, N. (1991). *The beauty myth: How images of beauty are used against women*. New York: William Morrow and Company.

Yavuz, Ş. (2015). Ataerkil egemen erkeklik değerlerinin üretiminde kadınların rolü: Trabzon örneği. *Fe Dergi, 7*(1), 117-130.